

BEDÖMNINGSKRITERIER

Svar uppgift 1

1. Fusion, öppet bolag, andelslag, koncern, monopol
För varje rätt svar en poäng

5 p

Svar uppgift 2

2. a) Finlands ungdomsarbetslöshet är ca 4 % högre än genomsnittet inom EU

För två poäng krävs att skribenten nämner storleksordningen på skillnaden i arbetslöshetsprocenter mellan EU och Finland.

2 p

(Tilläggsanmärkning: Arbetslöshetsstatistikernas jämförbarhet har diskuterats mycket. Alla EU-länder räknar inte in heltidsstuderanden i statistiken även om Eurostat rekommenderar detta. Enligt en del bedömare placerar sig Finland sämre i statistiken än i verkligheten därför att heltidsstuderanden ingår i statistiken hos oss.)

2. b) Med strukturell arbetslöshet avses sådan arbetslöshet som inte minskar trots att det råder brist på arbetskraft. **De kompetenser som de arbetslösa har motsvarar inte de kompetenser som krävs för de obesatta arbetsplatserna.** Förändringar i näringslivets strukturer leder till att utbud och efterfrågan på arbetskraft inte möts. (Enligt vissa bedömningar är tre fjärdedelar av Finlands nuvarande arbetslösa strukturellt arbetslösa).

Eleven får två poäng om han i sitt svar visar att han förstått begreppet.

2 p

Svar uppgift 3

För fulla poäng räcker det att eleven nämner tre av följande:

- a) - kostnader för betalningspåminnelser och indrivning

- förseningsränta

- anteckning om betalningsstörningar och följderna av detta

Följderna kan t.ex. vara: man får inte bank- eller kreditkort, det kan bli svårt att få studielån och hyresbostad, det blir svårt att öppna en ny telefon- eller Internetanslutning, köp på avbetalning blir omöjligt, arbetsförhållande kan påverkas

- utmätning med vidhängande kostnader

3 p

- b) - ta kontakt med telefonoperatören för att diskutera betalningsarrangemang

- skaffa en saldogräns för telefonen

- ta kontakt med kommunal skuldrådgivare och för att diskutera en ev. skuldsaneringsplan
- ta banklån eller s.k. social kredit (som borgenär t.ex. föräldrar eller Garantistiftelsens saneringslån)

- använda i förväg betalda telefonkort

- avstå helt från telefonen

3 p

Svar uppgift 4:

- a) Räntorna på bostadslånet minskar. Den disponibla inkomsten ökar då utgifterna minskar. 2 p
- b) Aktiefondens värde stiger då aktiekurserna går upp och familjen Virtanens dröm kommer närmare verkligheten 2 p
- c) Bränslekostnaderna minskar vilket inverkar positivt på taxiföretagets lönsamhet och Veikkos inkomster ökar.

ELLER:

Energi- och värmekostnaderna minskar vilket gör boendet billigare och på så sätt ökar familjen Virtanens disponibla inkomster. 2 p

För ett väl motiverat svar ges två poäng.

Svar uppgift 5:

- a) Om eleven kan visa att han förstår att prisfluktuationerna påverkar odlarens inkomster ges en poäng.

På grund av fluktuationerna:

- ökar odlarens ekonomiska osäkerhet
- odlaren har svårt att fatta investeringsbeslut
- kan odlaren inte skapa nya arbetstillfällen i sin hemtrakt
- kan odlaren gå i konkurs om priserna sjunker alltför lågt
- kan odlaren ha svårt att fatta ekonomiska beslut gällande sin familj, t.ex. om barnens skolgång, hälsovård, höjande av familjens levnadsstandard

Då det är fråga om en produkt som odlas över hela världen förklaras prisfluktuationerna bättre av hur skörden utfallit i de stora producentländerna än av hur den afrikanska odlarens skörd lyckats.

För varje rätt faktor ges en poäng.

4 p

b)

- råvarorna för de s.k. rejälhandelprodukterna köps direkt från producenterna utan mellanhänder och producenterna garanteras ett minimipris som täcker produktionskostnaderna
- miljöaspekter beaktas och produkterna är ofta naturenligt odlade
- rejäl handel främjar den lokala sociala, ekonomiska och demokratiska utvecklingen
- produkterna produceras inte med barnarbetskraft och man försöker garantera en rättvis behandling av arbetstagarna
- (eleven kan ev. känna till att kaffe är en produkt som för att locka in kunder ofta säljs under självkostnadspriset i butikerna. Det här kan göra att prisskillnaden gentemot märkeskaffe ökar.)

För varje rätt omnämmande en poäng

3 p

Svar uppgift 6:

- Den ekonomiska tillväxten har blivit långsammare vilket har lett till att skatteintäkterna minskat och utgifterna ökat.
- Staten har bl.a. skurit ner statsandelarna, ändrat fördelningsprinciperna för samfundsskatten, ökat inkomstavdragen samt utvidgat det kommunala ansvarsområdet.
- I kommuner med ökande befolkningsmängd måste man investera i tjänster och infrastruktur.
- I kommuner med minskande befolkningsmängd minskar skatteintäkterna samtidigt som en eventuellt åldrande kvarvarande befolkning kräver investeringar.
- Kommunerna kan öka det kommunala skatteöret eller skära ner sina utgifter till den del som dessa inte är lagstadgade.
- Kommunerna kan sälja egendom. Som exempel kan nämnas kan kommunen privatisera eventuella bolag i kommunens ägo, som t.ex. elbolag.
- Kommunerna kan höja fastighetsskatten eller höja andra avgifter.
- Kommunerna kan aktivt försöka locka företag eller invånare till kommunen för att öka sina skatteintäkter.
- Utgifter och investeringar kan prioriteras. Mindre viktiga projekt kan slopas.

För fulla poäng behöver inte alla aspekter nämnas

12 p